

Aile Sağlığı Merkezinde Ergen İzlemleri

Gizem LİMNİLİ¹

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ergenleri 10 ila 19 yaş arasındaki kişiler olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, ergenlerin büyük çoğunluğu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin benimsediği 18 yaşın altındaki kişiler olarak yaşa dayalı "çocuk" tanımına dahil edilmektedir. Bununla birlikte Birleşmiş Milletlere göre 15-24 yaş, DSÖ göre ise 10-24 yaş gençlik dönemi olarak tanımlanmakta ve ergenlik dönemi ile iç içe geçen bir terim olarak kullanılmaktadır. Tanım karmaşası olmasına karşın ergenlik dönemi aslında çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak nitelendirilebilir. Bu dönemin en önemli özellikleri de işte bu geçiş dönemine ait biyopsikososyal değişimlerden kaynaklanmaktadır (1).

Türkiye'de 2020 yılına ait verilere göre çocuk nüfusu, 22 milyon 750 bin olarak bulunmuştur. Bu nüfusun %28,2'si 10-14 yaş grubunda ve %16,2'si 15-17 yaş grubunda yer almaktadır (2). Bunun yanı sıra 15-24 yaş grubundaki genç nüfus ise 12 milyon 893 bin 750 kişi olarak hesaplanmıştır. Genç nüfusun %28,6'sı 15-17 yaş, %19,8'i 18-19 yaş, %31,3'ü 20-22 yaş grubunda bulunmaktadır. Türkiye'nin genç nüfus oranı %15,4 ile Avrupa Birliği ülkelerin genç nüfus oranlarından daha yüksektir (3).

Ülkemizde, Bebek Çocuk Ergen İzlem Protokolleri çerçevesinde ergen izlemleri, aile sağlığı merkezinde 10-21 yaş aralığında uygulanmaktadır. İzlemlerin her yıl bir kez olacak şekilde yapılması önerilmektedir (4). Buna karşın Aile Hekimliği Ödeme ve Sözleşme Yönetmeliği'nde bu izlemler uygulanmadığında ödemede kesinti uygulanmamaktadır (5).

¹ Uzm. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, gizem.limnili@deu.edu.tr

Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi (CDC), COVID-19 aşılarının 12 yaş üzerindeki çocuklarda uygulanmasının COVID-19'dan korunmada etkili ve güvenli olduğunu bildirmiştir. Mayıs 2021 tarihinden beri Pfizer ve BioNTech tarafından üretilen COVID 19 aşıları Kanada ve ABD'de, 12-15 yaş arasında uygulanmaya başlamıştır. Avrupa'da da 16 yaş üzerinde aşı uygulaması başlamış, 12-15 yaş arası çocuklara da COVID-19 aşısı yapılması önerilmektedir. 6 ay-11 yaş arası çocuklarda aşılarda yapılabilmesi için çalışmalar sürmektedir (28,29). Ülkemizde Ağustos 2021'de 15 yaş üzerine de aşılama başlamış olup 12-15 yaş arasındaki çocuklar için ise kronik hastalığı bulunanların aşılmasına başlanmıştır. İçinde bulunduğumuz pandeminin şartlarına göre her geçen gün aşılama koşulları ve yaş grupları değişime uğramaktadır.

SONUÇ

Tüm dünyada ergenler riskli davranışların yüksek olduğu, sağlık kurumlarına başvurunun düşük olduğu yaş grubunu oluşturmaktadır. Bu nedenle ergen izlemlerinin yapılması sağlığın korunması ve geliştirilmesi açısından kazanılmış bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu görüşmelerde hekim ve ergen arasında güven ortamını sağlamak önemlidir. Yaşa uygun taramaların yapılması, bağışıklama ve psikosozal gelişimin değerlendirilmesi ve danışmanlık verilmesi ergenin gelecek hayatındaki sağlığını ve hatta yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

- WHO. Recognizing adolescence. <https://apps.who.int/adolescent/second-decade/section2/page1/recognizing-adolescence.html>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2020) İstatistiklerle Çocuk. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Cocuk-2020-37228>
- TÜİK 2020. İstatistiklerle Gençlik <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Gencilik-2020-37242>
- Sağlık Bakanlığı (2018). https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cocuk_ergen_db/dokumanlar/yayinlar/Kitaplar/Bebek_Cocuk_Ergen_Izlem_Protokolleri_2018.pdf
- Aile Hekimliği Ödeme ve Sözleşme Yönetmeliği (2010). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?-MevzuatNo=20101237&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5>
- Neyzi O, Günöz H, Furman A, Bundak R, Gökçay G, Darendeliler F, Baş F. Türk çocuklarında vücut ağırlığı, boy uzunluğu, baş çevresi ve vücut kitle indeksi referans değerleri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2008; 51: 1-14
- National High Blood Pressure Education Program Working Group on High Blood Pressure in Children and Adolescents. The fourth report on the diagnosis, evaluation, and treatment of high blood pressure in children and adolescents. Pediatrics 2004;114(2 suppl 4th report):555-76
- Bridges N. Disorders of Puberty. In: Clinical Pediatric Endocrinology 4 th Ed. Ed by Brook CG, Hindmarsh P.C. London, Blackwell Science. 2001;165-79
- TC HSGM. Birinci basamak sağlık çalışanları için ergen sağlığına ve sorunlarına yaklaşım cep kitabı. 2017. <https://kirkklareliism.saglik.gov.tr/Eklenti/115480/0/birinci-basamak-saglik-cali->

- sanlari-icin-ergen-sagligina-ve-sorunlarina-yaklasim-cep-kitap.pdf
33. Mccready T, Littlewood D & Jenkinson J. Breast self-examination and breast awareness: a literature review *Journal of Clinical Nursing* 2005;14:570-578
 34. HSGM 2017. 15-49 yaş Kadın İzlem Programı. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kadin-ve-ureme-sagligi-programlari/15-29-ya%C5%9F-kad%C4%B1n-izlem-program%C4%B1.html>
 35. Smith GL, McGuinness TM. Adolescent Psychosocial Assessment: The HEEADSSS. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv.* 2017 May 1;55(5):24-27.
 36. Doukrou M, Segal TY. Fifteen-minute consultation: Communicating with young people-how to use HEEADSSS, a psychosocial interview for adolescents. *Arch Dis Child Educ Pract Ed.* 2018 Feb;103(1):15-19.
 37. Garner DM, Olmsted MP, Bohr Y, Garfinkel PE. The eating attitudes test: psychometric features and clinical correlates. *Psychol Med.* 1982 Nov;12(4):871-8.
 38. Türk Ceza Kanunu. 2004. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
 39. Türk Medeni Kanunu 2001. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
 40. TÜİK Doğum istatistikleri 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2020-37229#:~:text=Ad%C3%B6lesan%20do%C4%B1n%20h%C4%B1z%C4%B1%2C%2015%2D19,kad%C4%B1n%20ba%C5%9F%C4%B1na%20do%C4%B1n%20d%C3%BC%C5%9F%C3%BC>
 41. Kırıcı GS, Özer E, Aydoğdu Hİ, Askay MTÜİK Verilerine Göre Türkiye'de Meydana Gelen Adölesan İntiharlarının Değerlendirilmesi *Klinik Tıp Aile Hekimliği Dergisi Cilt: 9 Sayı: 5 Eylül - Ekim 2017 sy 42-47.*
 42. T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. https://covid-19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2020).
 43. Kardefelt Winther, Daniel (2017). How Does The Time Children Spend Using Digital Technology Impact Their Mental Well-Being, Social Relationships And Physical Activity? An Evidence-Focused Literature Review , Innocenti Discussion Papers no. 2017-02, UNICEF Office of Research - Innocenti, Florence
 44. Sigman A. Time for a view on screen time. *Archives of Disease in Childhood* 2012;97:935-942.,
 45. U.S. Department of Health and Human Services. Healthy People 2020, Objective PA-8: Increase the proportion of children and adolescents who do not exceed recommended limits for screen time. <http://healthypeople.gov/2020/> 940 *Arch Dis Child* November 2012 Vol 97 No 11
 46. HSGM 2020. Aşılama takviminde değişiklik yapıldı. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/asilama-takviminde-degisiklik-yapildi.html>
 47. CDC 2019. <https://www.cdc.gov/vaccines/parents/diseases/flu.html>
 48. Dretler AW, Rouphael NG, Stephens DS. Progress toward the global control of Neisseria meningitidis: 21st century vaccines, current guidelines, and challenges for future vaccine development. *Hum Vaccin Immunother.* 2018 May 4;14(5):1146-1160. doi: 10.1080/21645515.2018.1451810. Epub 2018 May 9. PMID: 29543582; PMCID: PMC6067816.
 49. Human papillomavirus vaccines: WHO position paper, October 2014. *Wkly Epidemiol Rec.* 2014; 89(43):465-92 (<http://www.who.int/wer/2014/wer8943.pdf>).,
 50. Freedman M, Kroger A, Hunter P, Ault KA; Advisory Committee on Immunization Practices. Recommended Adult Immunization Schedule, United States, 2020. *Ann Intern Med.* 2020 Mar 3;172(5):337-347. doi: 10.7326/M20-0046. Epub 2020 Feb 4. Erratum in: *Ann Intern Med.* 2020 May 5;172(9):640. PMID: 32016359.
 51. CDC 2012. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/adolescents.html>
 52. European Centre for Disease Prevention and Control 2021. <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/ecdc-report-outlines-considerations-covid-19-vaccination-adolescents>